

מד על פני האדמה ח' . אשר ארחם ב' . לפני לא יראו ג' . הכר ההוא ד' . עשה
 עמך ה' . לא תעשה לך ו' . בחלב אמו ז' . למפטיר צס"ח שנייה בפנחס ענין היום
 דהוא ספיקא אחמול והיום ומפטיר ביחזקאל ביום בא גוג . אמהרי"ל שמה"ר גרשון ז"ל
 אמר שכתב במנהגים של הר"ר חיים פלטיאל שבשבת ח"ה דכוכות אז המפטיר מזכיר של
 י"ט בעל התורה מה שלא לריך בפסח בשבת דח"ה ואמר לו הטעם בשם מה"ר וייבש ז"ל
 לפי שבשבת ח"ה דכוכות מוליחין ב' ס"ת מה שאין עושין כן כל שאר יומי ח"ה דכוכות
 דלחן מוליחין רק אחת ובפסח ח"ה מוליחים בשבת שח"ה יותר מבשאר הימים דמוליחין
 כל יום ב' ספרי תורות ומהרי"ל השיב הטעם לפי שסוכות חלוק בקרבן מבא"כ בפסח .
 והיינו נמי טעמא שבסוכות גומרין את הלל כל תשעה ובפסח ח"ה גומרין כי חס ב'
 ימים הראשונים אלא לפי שחג הסוכות חלוק עם קרבנותיו דמוסף שקרב היום אינו נקרב
 למחר אבל חג המצות ח"ה חלוקן ככה . ח"ה נוטלין הלולב בשבת ואין מבסכסין להושענות
 ואומר הושענא חום נאורה . ב"ט שני דסוכות קורין ובחמשה עשר יום . נשאל למהרי"ל
 סג"ל מפני מה לא קורין וביום השני והשיב משום ספיקא עצדין שמה היום י"ט .
 ואי קורין וביום השני סבורין העולם דח"ה הוא . ואתי למיעבד מלחכה . פעם א' שכת
 ש"ל לעשות הפ' לרביעי כתיקנה והיינו תשבתו שבתכם ואמהרי"ל לסיים לרביעי כל
 הפרשה עד שלשה פסוקים ואותם שלשה פסוקים יקרא לחמישי :

הושענא רבה שהוא לעולם כ"א תשרי ואינו חל אך באחד דימי אבד"ו והוא ערב
 י"ט דשמיני עזרת ומשכימין לבה"כ כעלות השחר . ומדליקין שירי
 גרות של י"ב ומתקנין כל אחד ואחד ערבה אל הושענות כל זמן שאומר פסוקי דזמרה
 ואותו שחר היה מהרי"ל ש"ל כדרך שעשה בר"ה וציה"כ והיה לובש את (שרגני"ו) כדרך
 בר"ה ויה"כ והשאר בגדים לא שינה חוץ מקטא ומטרון של שבת שלבש כל ימי ח"ה דאפיטו
 עלית של חול לבש ולא המיוחד לו לשבת . והיה מתקן אליו לולב חדש והיה מתיר אגד
 של הפולמ"א עד חליה . ובשאר הימים היתה פתוחה למעלה רק עפח . וההדס הניח
 קשור כמו מעיק' אל הפולמ"א . בעלין של הפולמ"א . ונטל שלשה בדי ערבה להושענות .

ובשעה שאומר הושענות החזיקם אלל הלולב
 ולא תוחבם חוץ הלולב . וכשהוא היה ש"ל
 היה מנענע את הלולב רק ביאמר נא .
 ולא בשני יאמרו נא . אכן כשאמר ש"ל
 היה אז הוא מנענע גם בהודו . שעונה אחר שני יאמרו . וכשאמר הודו דבסוף הלל
 היה מנענע ל"ו כוחות משום דכופלין אותו פעמים . והיה מפסיק קלת צין ל"ו כוחות
 הראשונות לשניות צים מקומות בהושענא רבה תומרים גדלו בניגון של י"ט על הכל

(בק"ק פראנקפורט) משימין פרוכת ומכסאו' לבן כמו צי"ב :
 (בק"ק פראנקפורט) א"א סבורי דזמרה של שבת ולא נעריאך
 ואין משנין שום דבר כלל רק קדיש האחרון מנגנים בניגון
 י"ט . וניגון אדון עולם מנגנין כמו צי"ב :
 (בק"ק פראנקפורט) מוליחין ג' ס"ת בהושענא רבה כשחוקיפין :

בף החיים

מקרא ישראל והזמנים סוף משנה מצד
עיון לעיל סוף הפיו אוי קי ואוי י"ד.

יעלה ויבא בעבודה. ואין מזכיר בה שנה
לעיל סוף חכיה סע"י או לגבי ר"ח וכ"כ
סוף הפיו אוי ליב יע"ש.

אומר קור מוסף יום חו"ה חלה שמזכיר
וכו' ואם החפלה מוסף שנה לחוד לא
כ"כ פשוט וכ"כ סדר החסיד מהר"ר דוד
ז"ל רבי' סוף מי' ח"ס בשנה ור"ח החפלה
לא יבא וכ"כ סוף מ"א. ברכי אוי ח'
לעיל סוף חכיה אוי כ"ז.

חו"ה החפלה חפלה מוסף של חו"ה ולא
שנה כלל רק בהחמס זכר וחסם מקדש
חמנים כ"ל דלא יבא ונריך לחזור וכן
החפלה מוסף של שנה לבד ואמר יעלה ויבא
והחפלה מוסף שנה וחו"ה כיון שלא זכר
ברכי אוי ס' מיכו במחבר סוף רס"ח
כחצ דשני הדינים הכי זין נשתחפלה מוסף
חקנס זין חס החפלה מוסף שנה ואמר יעלה
ואינו חוזר ומס גם דכ"ל יעו"ש. וכ"כ
אוי ס' וסב"ד החקיל סוף דין וכתב דעיקר
מנס כפי יוסף אומן החוק דבריו שבמחבר
וכ"כ בספרו קס"ג סוף כ"ד אוי ז' וכ"כ
ע"ד. ועיון לעיל סוף חכיה אוי כ"ה וס"ו
רס"ח אוי כ"ב.

יום כמנוח הזה. ומנהגינו לומר ח"ה יום
ז' חס כמ"ש לעיל סוף הפיו אוי ח"ו יעו"ש.
אומר ח"ה מוספי וכו' ואם אמר ח"ה מוסף
זיום ש"ל ח"ה מוסף אמר ח"ה מוספי
מ"ש לעיל סוף חכ"ג אוי סו"ב יעו"ש.

ירין סיהם עליו. כי החיית המהים עהידה
ז' זניסן ונלחה גוג ומגוג צהשרי ומשו"ש
צלמח סיבשה וצהשרי זיום בל גוג. פור
זן. לבום. ע"ז סק"ד. ולפי הרגום ירושלמי
זי יחקאל כיו משכס חפרים שילאו אמלרים
ודומה קלה שסוא מפין המלודט. ש"ל.
סו מ"ש ולפי הרגום ירושלמי בשלה משמע
זכ"דא זמס' סכדרין ל"ב ע"ב יעו"ש.

ז' שנה שחל לסויה זיו"פ קור"ה זמנחה
ד' לחכה שזוע ע"ל וספ"ע לא כחבו
ז' לעיל סוף ר"ב סע"י אוי יעו"ש. ואומרים

ואני חפלהי. לבי'ס. ח"ה אוי ס' ועיון לעיל סוף ר"ב סע"י
א' מ"ש זכ"ה. ובענין דקחך שס זספ"י ז'.

עו) כתב בשכ"ס"ג אוי ס' מנהגינו בשנה מקדש שלם
רגלים מהנדבים שלם פעמים זכר לשלם פעמים
בשנה ח"ה כמחנה ירו ומס הפעם קורין פי כל הכבור
בכל יום שני של שלם רגלים ו"ש מקומה עושין שלם פעמים
זיו"פ עלמו י"ש עושין זיו"פ אוי י"ש עושין לחו זיו"פ שני
יעו"ש ונראה דכיותר נכון לעשותו קודם הרגל וגי' לחלקו
קודם לרגל כי כ"כ בזו"ס"ק פי יחרו דף פ"ח ע"ב ח"ח בזולסו
שאר זמנין וחגין זעו ז"כ לחדו ולמחדו למסכני ואי כוא חדו
בלחודו ולא יח"ב למסכני עונשי סני וכו' יעו"ש וכשהוא קורא
כל הכבור הדי כזר קיים המלכה.

עו) שם סנה. ואין מזכירין בצרחה הספמרה לפסח וכו'
ספרו ח"ס לא ה"כ שנה לא כיו אומרים הספמרה
בחו"ה. לבום. ז"ח. ע"ז סק"ה.

עו) שם סנה. ואין מזכירין בצרחה הספמרה לפסח וכו'
חבל בצרחה הספמרה של שנה חו"ה דסופות
מזכירין בה של יו"ט. דרשוה מסר"ל הלכה סוכה. וכתוב
שס כטעם לפי שהג הסוכות חלוק עם קרבותיו דמוסף
סקרב סיום חינו נקרב. למחר חבל חג סמלוח חין חלוק יעו"ש
וסב"ח כחב הפעם לפי דבשל סוכות גומרין זו סה"ל ואינו
דומה לר"ח יעו"ש. וכ"כ סלבו"ש זס"ו חרס"ג סע"י ג' דש"ח
ח"ה דסוכות כיון שגומרין זו סה"ל וכל יום סוא כרגל
ספ"ע כיון שמשחנין קרבותיו יעו"ש. וכ"כ סער"ש אוי ז' דדוקא
בספ"ח חבל בחו"ה של סוכות חוחמין זכפמרה מקדש השנה
וישראל והזמנים. וכ"כ מ"א זס"ו זכ סק"ז ובס"ו חרס"ג ח"י
אוי יו"ד. מיכו סמלמיר סוף חרס"ג אוי ג' נחצ דמסחמיות
דברי מנן ז"ל זס"ע ס"י זכ זס"ו חרס"ג וס"ו רפ"ל ומדברי
מור"ס ז"ל סוף ח"ץ משמע שגס בשנה חו"ה של סוכות חין
לכזכיר של יו"פ דאלמלא שנה חין ספמרה בחו"ה וכתב סכן
סס נוהגין יעו"ש. וכ"כ סברכי סוף חכ"ה אוי ז' דלף בשנה
וחו"ה של סוכות חין חנו חוחמין חלא בשל שנה עכ"ל. וכ"כ
סנסי"ש אוי ז' על דברי מור"ס סני דד"יק לומר לפסח
לאפוקי סוכות שמכבג סחשכמ"ס לחחוס מקדש השנה וישראל
והזמנים וכו' יעו"ש וממ"ש שמכבג סחשכמ"ס משמע דבמקומו
חין נוסגין כן. וכ"כ זסמן סמשה סוף ח"י דף יו"ד ע"ב
דחין נוסגין צירושחיו לחזכיר חפ"י בשנה חו"ה דסוכות יפ"ש
חמנס סופ"ל ח"ב סוף חרס"ג אוי ז' נחצ שמכבג לחמיר
יע"ל לחזכיר זין זאלמע זין בחחומה וכתב סכן סמכבג ג"כ
צעיר חדריחנו פולי וחגפ"ס וקוספ"ל ולודונו כמכבג כל מדיונה
לשכח יעו"ש. וכ"כ סמכבג זמדיונה זבל וחגפ"ס ו"ל שגי'כ
סוא מכבג סודו ופרס וע"ד חשור סכולס סולכ"ס חמר מנכג
מדיונה

תצ"א סדר הכדלה כמוצאי יום טוב. וכו' ב' סעיפים:

באר הגולה

א * במוצאי יו"ט בין במוצאי יו"ט לחול בין במוצאי יו"ט להשי"ם ב
במוצאי שבת אלא שאינו מברך לא על הנר גולא על הבשמים: ג
ב"ש אומר באתה בחרתנו ותודיענו:

א יומא ס"ח
ב צרי"י פסח"י ק"ד
ג רמז"ם בפרק
ד"ט מ"ט וכו'
ה טור ממשמעה
ו הגמ"ר פסח"י ק"ב
ז דחשי"ן יקנסי"ן
ח ולא חשי"ן בשמים
ט זכרות ל"ג

כה החיים

זלח רוח בשמים. הו' זילח ל"ג ע"ג
בפסחים ק"ב ע"ג ד"כ רב דשמו
מופיל כמו שבשמים יעו"ש. ועוד ע"ו
ד) מ"י ששכח להצדיל צמולאי וי"ט
צ"ח יכודס ח"ב ס"י ר"ח
ופהב עליו דל"ן רח"הו מכרעה וכו'
מ"י מגדולי דורו שאין דעהו נוחה
כר"ב סג"ו ואל"ן לסמוך עליו למעשה
ר"ש או כ"ד י"ג

ה) כתוב צמנהנים דצמו"ש ח"ו
וכו' ועל דרך האמת שמ
וי"ט נעם בכל מו"ש ח"ף בחו"ס ופ
השנוע וכמשי"ל רס"י ר"ח"ה. זכר"י
לש"ס ח"ו ע"י

ו) ואל"ן מזכיר"ן חל"כו סג"ב"א כו
סרד"ח דף ל' ע"ב. מחב"י
והפעם ע"ין לעיל ס"י ר"ח"ה ח"ו י"ט.
אלא צמו"ש דוקא ח"ו מולאי וי"ט כשנ
חבל לא צמו"ש לוי"ט ולא צמולאי י"ו
וע"ין לעיל ס"י ר"ח"ה

ז) ומ"י שהחיל לאכול צמולאי פפ
כל"כ ועד"ן לא החפ"ל ו
דכ"ן שחשכה לילס כ"ו חול לכל מיל"ג.
ח"ר ח"ו ח"י חק יוסף ח"ו ח"י ש"ג
ח"י סג"ו דגס קודם הפדלה שרי וע"י
ח"י חבל ישי"ע ח"ו ח"י כהב דבנה"ע ו
ומצדיל לבי"ט ואל"ן ואל"ן חמ"ך טב
ללאכול חמ"ך קודם שס"ב

ח) וא"ם עדי"ן לא צירך צמ"י
חמ"ך דכ"ו ילמ"ך ל"ו
דאל"ן בחר החחלה הסעודה כד"א
וא"כ יכ"ס חרתי דסחר"ו מ"ב ח"ו ח"י
שכחצנו בל"י הקודם שגחב דפורס נ
דגס קודם צמ"י שרי ור"מ מס"ח
וצל"ח"ה כ"ב כחצנו לעיל כ"י קפ"ח
לכז"ר מע"ן המאורע ח"ס משכ"ס פ"ט

ט) סע"י צ"י וי"ט שחל לפ"וח ו
צ"ן יוס"ב פ"ר. לבוס. וע"ין לו
י) ש"ם. אומר צל"ח"ה בחרתנו וח"ו
לומר וחודיענו ח"ל לח"ו
על כ"וס. ש"ן דף רי"ז ח"ו ו' ר"ח"ה
ר"ל"ד פ"ע"י ח"י ופ"ע"י
יא) הגר"א ח"ה משח"ל צמולאי
נמנע מלאכול ח"ר

מדינה צבל כגודע. וגם צפיר ע"ו לנו ירושת"ו עחס צכמה
קבלה מזכיר"ן בחו"ס דסוכות צ"ן צלמ"ע צ"ן צחחומה ומ"ש
צסמן צמשהח דל"ן נוסג"ן צירושח"ו לכז"ר חפ"ש דל"ונו
מנכ"ג צ"ור דכ"ו לא כחב ז"ס צס"י חחק"נה ומנפ"נס של
ירושח"ו ועוד חפ"ש לומר מפני שעתה רבו חל"ופ"ס ממקומ"ה
שונים וכל אחד נוסג במקומו. וע"ין לעיל ס"י חס"י ח"ו ס"ח.
ע"ה) וא"ם לא ח"מר וסזמ"ס וכו' ח"ס לא הזכ"ר צלמ"ע ח"ן
מחזיר"ן ח"וח"ו. ככ"ור"י עקב ס"י חר"ס"ג. וכו'
בספ"רה צל"ד לא צחפ"ח ש"מ"ע ולא צקיד"ס ל"ל ש"ח ולא
צזכ"ח מע"ן ש"ב. ר"ח"ה ח"ו ע"י ח"ס הזכ"ר ח"ל לחז"ר וכן
ח"ס הזכ"ר צזכ"ח ספ"רה של ש"ח ומ"י"ס דפ"ס ח"ל לחז"ר
וכמ"ס לעיל ח"ו ח"ו צע"ן חפ"ח שח"ר"ה וכו' לכ"ן דמ"י סג"א.
ה) ש"ם צס"ג. ונוס"ג"ס לומר ש"ר ספ"ר"ס וכו' כ"ב סרד"ח
צס"ר סג"ד דנ"ס"ו סעול"ס לק"וח צח"ג סמ"ח
ש"ר ספ"ר"ס מפני שח"א מדכ"ר מג"ול"ח מל"ר"כ. וצח"ג סש"ז"וח
רוח מפני שח"ב"ו צו צחח"ח קל"ר ועוד שח"ב"וח"ו סקבל"ו
סח"ור"כ נ"ג"יר"ו וכן רוח נח"ג"יר"ה. וצח"ג ססוכ"ס ח"ומר"ס קובל"ה
מפני שח"ב"ו צו ח"ן חלק לש"צ"ע וגם לשמונ"ה ש"ס ימ"י ח"ג
יעו"ש ופ"ב"ר ד"מ ח"ו ח"י וע"ין עוד צמ"י"ס סק"י"ח וצחח"ר"ו"ס
צח"ס פ"ע"מ"ס ח"ה ח"ן לסח"ר"ך ועוד ע"ין לקמ"ן ס"י חר"ס"ג
ס"ע"י צ"י צס"ג.

פא) ש"ם צס"ג. והע"ס נכ"ו ח"ל לצ"ך על"י"ס וכו' וכ"כ
צחש"ו כרמ"ח ס"י ל"ס וע"י"ס שחב"ב כמ"ס פ"ע"מ"ס
ל"ס ח"ן לצ"ך על"י"ס יעו"ש. וכ"כ צ"י ס"י חק"י"ט וכעול"ס
לא נכ"ו לצ"ך כלל על ח"ס מגול"ס ח"ן ממגול"ח חסח"ר יעו"ש.
ח"י"ו סל"ב"ס וצ"ח ומנפ"נס ומפ"י"ט כחצ"ו לצ"ך על כל"ס ח"ן
מקבל"ה. ופ"ב"ר מ"י"ס סק"י"ט וצח"ב וכן עיקר. וכ"כ צ"י"ח"ו
פ"ג"י"ח. חבל ספ"י סק"י"ט כחב כל סמ"צ"ך על מגול"ח ח"ו
ח"י צר"ב"ס לצ"ל"ס יעו"ש. ופ"ב"ר ח"י ח"ו י"ח וצח"ב וכן עיקר
וכ"כ ח"י"ח ח"ו ע"י דספ"ך צר"ב"ס לקול"ח ושל"א לצ"ך כמ"ס
ספ"י"ט ח"י צמגול"ח חסח"ר כח"ב"ס כח"כ"ס מצר"ב"ן על"י"ס לא
צכ"ל"ר מגול"ח ח"ף כח"ב"ס כח"כ"ס ופ"י"ט ח"י"ס ח"ן מצר"ב"ן
ע"ל"ל וכ"כ צמ"י"ט ח"ו ו' ופ"ל"ר ח"ו וי"ד כחב ד"ס לצ"ך
ש"ל"ס כל"ס ח"ס ומל"כ"ה. וכ"כ צס"י חר"ס"ג ח"ו ו'

א) סע"י ח"י מצדיל צחפ"ח כמו צמ"י"ס וכו' ע"ס כ"ן
ובפור"ר כחב מחפ"ל"ן ער"ב"ח כמו צמ"י"ס
ומצדיל"ן על כ"וס סד"ך שמצדיל"ן צמ"י"ס ח"ל וכו' צ"ח"ו
כג"י"ח. וכ"י"ס צש"ע ח"ס"ן סנדפ"ס צש"ח סכ"י.
ב) ש"ם. ח"ל ח"ן מצ"ך על סג"ר. דכ"ן דו"י"ט מוח"ר
צסל"ק"ה סג"ר לא ח"י"ך לצ"ך על סג"ר. צ"י צ"ח"ה לבוס.
ג) ש"ם. ח"ל על הבשמים. דפ"עמ"ח דמצר"ב"ן ח"בשמים
צמ"י"ס מ"ס"ס נשח"ה יח"ר"ס וצ"ו"י"ט ל"כ"ה נשח"ה
יח"ר"כ. וס"ה דל"ן מצר"ב"ן ח"בשמים כשח"ל יו"ט לס"וח צמ"י"ס

